
VLADIMIR ŠENJUG: O DOMU, POSTOJANJU I POBUNI

Emilija Kovač, Čakovec

Vladimir Šenjuga (Poznanovec, 1. siječnja 1948.) autor je koji traje vrlo samozatajno, ali je trag koji je ispisao svojim djelovanjem zamjetan. Osebnost njegove poezije prepoznao je Mladen Kuzmanović uvrstivši dvije pjesme u *Antologiju novije kajkavske lirike* (1975.), a u istoj ga je mjeri nakon dva desetljeća u svoju Antologiju moderne kajkavske lirike 20. stoljeća *Rieči sa zviranjka* (1999.) uvrstio i Joža Skok. Kajkavskom poezijom javlja se još u osnovnoj školi, u *Glasu Hrvatskog zagorja*, a već 1971. dionikom je antologije *Horvacka zemlica*, izbora sa samoborske Smotre kajkavskoga pjesništva, zatim reprezentativnog izbora Tak je bilo: 25 godina Recitala kajkavskoga pjesništva „Dragutin Domjanić“ u Sv. Ivanu Zelini (2006.) itd. Šenjegov poetski profil oblikovao se uz zamjetnu podršku *Kaja* – kao i kroz recitalne natječaje, na kojima redovito i zapaženo sudjeluje: bio je, npr., prvi pobjednik recitala u Poznanovcu, koji je prerastao u manifestaciju *Susret riječi*, nagrađivani sudionik Recitala suvremenoga kajkavskoga pjesništva „D. Domjanić“ u Svetom Ivanu Zelini... Osim poezije vrlo se ozbiljno bavi i slikanjem.

Šenjuga je opus oblikovao kajkavskim izričajem i na standardu. Objavio je 18 zbirki pjesama (17 samostalnih i jedna grupna), i to: *Jesen kam odhajaš* (1986.), *Kiesna ljeta* (1996.), *Svetla i senčine* (1999.), *Od istine* (2004.), *Sprepleteni puti* (2008.), *Meje vu meni* (2012.), *Anđeo u službi* (2014.), *Nešto u grudima* (2015.), *Čuvarek ognjišća* (2016.; zajednička zbirka s Đurđom Lovrenčić i Darkom Raškajem), *Zrele godine* (2016.), *Usputne minijature* (2017.), *Svetle duše* (2019.), *Rieči moje grude* (2021.), *Moje cvietje* (2012.), *Tuga jeseni* (2023.), *Tanec za kraj* (2024.), *Od kraja do beskraja* (2024.).

S obzirom na to da mu je opus kvantitativno respektabilan, a izričaj prepoznatljiv i osoban, stvoreni su uvjeti i argumenti za uvođenje u kontekst hrvatske lirike, barem u okvirima kajkavske poezije.

Šenjuga pripada skupini autora koja se sedamdesetih godina pojavila „na stranicama *Kaja* te na recitalima kajkavskoga pjesništva“, „u čijim je stihovima vidljiv znatnji odmak ne samo od zavičajno-deskriptivne, socijalno-buntovne i

emocionalno-pjevne tradicije, nego i ukupne tradicije kajkavskog pjesništva. Radi-
lo se uglavnom o mladim pjesnicima, rođenima između 1930. i 1950. godine koji
su“, kako je zamijetio Kuzmanović, „bili dovoljno udaljeni od međuratne tradici-
je (a još više zaokupljeni vlastitim vizijama) da bi podlegli ljepoti, ali i shemama
koje su nam namrli začetnici novije kajkavske lirike [...]“ (prema Kolar 2015: 111).

Premda je jednim dijelom uobičajeno emotivno zavičajan i pejzažan, odvojio
se nizom elemenata od dominantnih tradicijom zadanih tijekova i stvorio poeziju
koja, u kontekstu vremena i poetičkoga trenutka, nosi prepoznatljiv individualni
ton. Može se, slijedimo li Kuzmanovićevo i Kolarovo viđenje kajkaviane, reći da se
približava „onima koji su donijeli nove impulse u suvremeno kajkavsko pjesništvo“
(Kolar 2015: 127), tj. generaciji koju je Kuzmanović svojom antologijom (*Kaj*, 3-5,
1975.) verificirao kao „prvu fazu (post)modernizacije kajkavskog pjesništva“ (pre-
ma Kolar 2015: 131). Kod Šenjuga nema radikalnih izražajnih strategija (kakve će
preferirati Kalinski, Peričić, Šinjori, Kutnjak, Jelušić, Pažur, Fišer... tj. oblikovate-
lji kajkavskog postmodernizma), ali je transformiranje na njihovu tragu svakako
zamjetno. Šenjuga je oslobodio svoj izričaj nostalgije i sentimenta, a progovorio je
jezikom čistim od klasičnih poetizama – metafora, poredbi, epiteta... – pustio je
riječ da postoji u svom osnovnom obliku i svrsi: da prenosi informaciju, da bude
obavještajna, ali je trajno vidljivo i modernističko poimanje pjesme, ponajviše na
razini forme. Šenjuga je sklon vezanome stihu i njegovoj klasičnoj ornamentici –
izosilabizmu, osobito rimi, tek povremeno ulazeći u izražajne i semantičke moguć-
nosti (sasvim) slobodnoga stiha. Spomenutu bi izosilabiju zapravo bilo ispravni-
je nazvati izoperiodijom: vrlo često stihovi su, naime, oblikovani tako da poštu-
ju isti broj akcenatskih cjelina (perioda), a ne broj slogova, čime postiže određe-
nu mekoću i prirodni/okolovijalniji ritam postajući bližim slobodnome. Sklo-
nost klasičnoj normativnosti Šenjuga pokazuje potrebom da takav, oslobođeni stih
„učvrsti“ (manje-više pravilnom) rimom: *Dok sunce stihuga / Svoje već mlake zra-
ke / Vu nebeske kmice povlači / Na samom rubu trnaca / Trudna se svrž / Za zajd-
nju zraku sunca kvači* (Večer vu trnacu). U takvom konceptu poimanja versifika-
cije Šenjuga dobro funkcionira, tako da su mu stihovi skladni, formalni imperativi
nisu ih petrificirali. Može se reći da Šenjuga, premda vrlo praktičnih i „prozaičnih“
životnih bavljenja (električar i VKV TT monter), očigledno ima prirodni talent i
osjećaj za dobru formu, a sigurno je u postizanju formalnog sklada pomoglo ozbilj-
no, kontinuirano i obilno bavljenje pisanjem poezije.

Na tematskoj razini, bitan je zavičajno-pejzažni prostor koji intenzivno doživ-
lja (*Muoj je duom tu*), no ne tone u sentimentu i idealizaciji doma: on gleda u
sasvim konkretan svijet u kojem je sve „naoko posve obično i jednostavno, život
je sastavljen od nečujnih i nevidljivih mijena“ (Dorotić Sesar 2008, 113).

Socijalni pristup artikulira kao eksplicitnu kritiku (pjesma *Odlaze*, npr.), koja
je posebno snažna kad spaja emotivne i kritičke momente, kao u pjesmi *Tuljke je*

tega ljepuga, koja započinje emotivnim zagrijavanjem (*Tuljike je toga ljepuga / Po duž i po prek / Moje zagorske domaje /.../ Od sikud odzvanja dragi nam KAJ*), koje u drugom dijelu „hladi“ kontrastnim opaskama (*A krivec je negde drugde / I konce vliječe ze strani / Pripuvieda da bude dobre, / A sake je ljete gorše neg lani / KAJ nam KAJKA / ZVUONI ZVONIJU / Jemput bu senek bolje / Tak bar veljiju*).

U vezi sa Šenjugovom jezičnom dvojnošću (dijalekt i standard), važno je napomenuti poetičku jedinstvenost pjesama. To je osobito zamjetljivo u posljednjoj zbirci (*Od kraja do beskraj*, 2024.) u kojoj je od šezdesetak ponuđenih pjesama dvadesetak na standardu. U paralelnom čitanju pjesama *Kroz pukotinu* (standard) te kajkavske – gotovo da se kaže inačice *I sam sebe bum špital*, izrazita je njihova protestna i (auto)krićka postavljenost, s usmjerenošću na deklarativnu poantu (*E moja Kroacijo / Loše verzije / Demokracijo vs. Zabadaf nam lepi naš Kaj / Naša nacija i naša KROACIJA*).

O svojoj je sklonosti prema buntu i kritici socijalne nepravde Šenjug rekao: „Sve moje pjesme su životne. Nije da svaku pišem o sebi, ali pišem o mojim prijateljima, znancima, ljudima koji su mi supatnici na životnom putu. Kod svakog čovjeka vidim tu neku životnu bol, traumu, nepravdu... Ja sam senzibilan čovjek i to me peće...“.

Zamjećujući nepravdu i nelogićnost u svijetu (*Bankrot, Kam sme zašli*), on se, kao čovjek kojem je stalo, ironiĉno-gnjevno buni i prosvjeduje. Uobiĉajenom terminologijom reĉeno – radi se o angažiranoj poeziji, no drŹim da, zbog izrazito jasno i Źestoko reĉenog prijekora/ukora, tu poeziju moŹemo oznaĉiti danas ĉešćim pojmom i nazvati je *aktivistiĉkom*.

Tematski kompleks koji Šenjuga ovjerava kao autora vrijednog osobite paŹnje i izdvaja iz velike skupine sentimentalnih zaviĉajaca-pejŹaŹista i pasatista njegov je interes za osebujan egzistencijalistiĉki pristup. Zanimaju ga svijet i ĉovjek u sloŹenosti postojanja (*Ĉe se vu se nagledaŹ, IŹĉem ĉoveka*). Nastoji na svoj naĉin artikulirati svoje iskustvo u shvaćanju smisla postojanja i klizanja niz vrijeme, Źto ga dovodi do promiŹljanja proŹlosti, i Źivotnih ponavljanja u krugovima (*Reinkarnacija*), ali nije se dao usisati snagom tradicije i prijeći u njenu glorifikaciju nego temu tretira kao zapitanost o Źivotu i njegovoj nepredvidljivosti.

Spomenut interes za slikanje i dugovremeno bavljenje likovnim izrazom u pjesmi *Umetnost vu vidu* reĉeni su eksplicitno, denotativno kao pohvala mogućnosti (s)likovnog oblikovanja, pred kojim *stojiŹ osupnut kak kamen / Ove je BuoŹjih ruk delo / Same je reĉi AMEN*“, no osjetljivost za likovnost ostavila je traga u njegovoj poeziji oplemenjujući je sugestivnom kolorativnošću i konfiguracijom predstavljenoga svijeta. Prepoznamo ga kao sjeĉaj za nijansu u prikazu krajolika, kao

i potragu za adekvatnim jezičnim izrazom (*Šuma se prestrla po briegu kak miegla / Reširila svržje kak trudne ruke / Svuod joj je zaprl duotok svetla / Jedva da diše kak babica stara v muke // Šumu bu pojiela črnina i čkomina / Stihega pomalu bez reda / Ostala bu tek same praznina / I vu nas i vu šuma izgleda; Šumu bu pojiela čkomina*).

Posebnost zbirke Vladimira Šenjuga jest i njihova dotjeranost kao artefakata. Za grafičku doradenost i sklad knjiga uglavnom je također zadužen Šenjuga, ali Jurica, sin.

Literatura:

Spominjane pjesme: *Sprepleteni puti* (Bankrot, Reinkarnacija, Iščem čoveka, Muoj je duom tu); *Od kraja do beskraja* (Napisal ti bum pisme mati, Kroz pukotinu, Tuljike je toga ljepega, Kam sme zašli, Odlazak, Umetnost vu vidu, Šumu bu pojiela čkomina, Če se vu se nagledaš, I sam sebe bum špotal, Večer v trnacu)

Mario Kolar, *IZMEĐU TRADICIJE I SUBVERZIJE*, Časopis Kaj i kajkavska postmoderna, Zagreb, 2015.

Mladen Kuzmanović, *Antologiju novije kajkavske lirike* (1975.)

Joža Skok, *Rieči sa zviranjka* (1999.)

Dubravka Dorotić Sesar, „Pogovor *Sprepleteni puti*“, 2008.

Dubravka Dorotić Sesar, „Pogovor *Od kraja do beskraja*“, 2024.

Vladimir Šenjug

IZBOR IZ POEZIJE

Život je čakanje

Navek neke čakame
Neke zgubljene ili i zmišljene
Čakame...
Morti nekakve pisme
Snopčec penez
Ili pak kelnera
V neke dosadne bertije.

I smrt čakame, kaj ne?
Prokšene je te čakanje
Kre ne dopite kupice
Uz nedorečenu misel
Ili uz zgubljenju ljubav...

Život je ipak same čakanje.

(Antologija novije kajkavske lirike, 1975.)

Gde sem ja doma

Tu sem ja doma
Tu gde je posla pune
A cajta tak male
Gde furt same živinu puščaš
i zapiraš
A med tiem
po njiva blago tiraš
Tu sem ja doma
Gde žulj na žulju raste
Gde nema ni pločnika
ni asfalta

Tu gde su ploti tak rietki
a brige guste i velike
Tu sem ja doma
Tu gde glas se vu stiene nigdar
ne zabuhava
I gde na daleke se čuje
ak zaroždi krava...

Tu sem ja doma
Tu gde žufke je življenje
Gde ljudi su kak med
A zemla kak cukar
I kad bi "tu" vse kače ovoga svieta
Svoj otrov slejale
Ne moreju vništiti se one
Kaj čini me srečnim.

(Antologija novije kajkavske lirike, 1975.)

Na špičastem hrbtu

Život je težek
Dani su dugi
Čovek živi
Največ vu tugi
Za jenu radost
Stuo put peljaš
Sam sebe
Tak male veljaš
Kam god da kreneš
Zaprejeni puti
Sigde te čaka vrag
I guti.
Grde su prti
Od biede do smrti
Znam čovek mali
Navek je stradal
I nečem vragu
Furt se nadal
Po ovom kaj vidim
Kak se kaže

Niti vodica
Ne pomaže.
Bogati napre
Ostali stoj
Same gazi
Nič se ne boj.
Grde su prti
Od biede do smrti
Na špičastem hrptu
Bume jašili osla
Ak bude ovak
Kak je od posla.
Grde su prti
Od biede do smrti.

(Rieči sa zviranjika, Antologija moderne kajkavske lirike 20. stoljeća, 1999.)

Bietva kuruze

Gledim bietva kuruze čez okne
Kak uniformierani soldati stojiju
Kapljice rose kak biserja zrnje
Na suncu ranem v bojah bleščiju

Klasi visiju k zemlje
Dugi debeli kak v stroju
Gda vetrek betievje zamajše
Senčina im mienja boju

Zdej su tak rudi žareči
A zdej su kak pepel sivi
Obiešeni kak mrtvieci
Slični k materi njivi

I tuga se zavliekla vu me
Gledeč tu sliku sunca i sene
Kak bietve kuruze na vetru
Ja vu sebe čutim mene

(Tak je bilo, 2006.; 3. nagrada na 18. Recitalu u Sv. Ivanu Zelini, 1999.)

Odlaze

Odlaze umorni ljudi
Tuđi ih jauci plaše
Gdje tekli su med i mlijeko
Tek ostale prazne su flaše

Iz tmine se uzdigla jeza
Razara suvislost misli
Ljudi se k'o bezumni kreću
Kao da su do kože pokisli

Svaku su vjeru izgubili
Sve im je strano i daleko
Tek nada im kljuca po mozgu
I bol za proliveno mlijeko

A plakati za njim
I nije baš nešto
Ono što ode izgubljeno je
Baratali loncem nisu baš vješto

Reinkarnacija

Baš me zabavljaju
Teze jeze
Iveka Plečka
Kaj jih ovih dan lučem
Kak po svietu išče
Ljudem reinkarnerane pare

I morem vam reči
Da bi bile čistam ljiepe
Da te nie same gaf
Neg da bi te bile
Onak čistem za praf

Zbiljam si misljam ljudi
Te bi bile baš dobre
Morti i pravične
I k nečemu slične

Si bi se najemput
Reinkarnierali

Pak bi vu nekem
Drugem življenju
Znuova cirkusierali
I paradierali

Nuoki bi za sigurne i
Intervenierali
Kak i uovdek intervenieraju
Kaj ne

A mortik i nej bile
Baš tak

Morti bi vu tem nuovem življenju
Bili spometnieši
Za iskustve
Kaj ga bume
Ze suobu donesli

Morti se bu tam
Konačne jemput
I kotač obrnul
Pak bu sem onem
Kaj su ouvdek zakinuti
One zgubljene vrnul

Cirkus je same cirkus
Kaj ne

Napisal ti bum pisme mati

Jenega dana gda bum pribral dost vremena
Napisal bum ti pisme mati ze krvlju moju
Duge kak moje detinjstve od beliec do sljemena
Za sa ona pisma nenapisana za ljubaf tvoju

Rieči budu same tekle ze srca mojuga zvirale
Krvave žmefke kak i življejnje tugaljive
I znam mama da ti budu suze na oči natirale
Kak i onda dek si z motiku prekapala njive

Se bum ti spomenul i oca braču i živinu
Šargu Cvetu Ljisu i Rubisa našega

Kaj bil je štimen kak da ga kipar je sklesal
Jer sê vu meni još je žive od odhajanja vašega

Se ti bum napisal mati z krvlju moju
Naj znaš da niesem vas nikoga pozabil
Se te moje teške rieči i ljubaf tvoju
Kak piščence male vu siečajnja bum vabil

Iščem čoveka

Iščem čoveka
Se po sikut
Sem se širom obišel
I saki kut
Hudo sem lukal
Okolo sebe
Kak norec se vračal
Na ista mesta
Da kruha sem za toga pekel
Gde bi zel vrapca tulike tiesta

Gde je tie čovek
Kam pak je nestal
Da z lampašem iščeš
Nie moči ga najti
I sam sem se zgubil
Takvi su cajti